

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus II. In I. Præceptum De Fide, Spe, Charitate, Religione, & Peccatis
oppositis

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1711

Sectio I. Quid, quotuplex, & quantum peccatum odium proximi?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59952](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59952)

CAPUT VI.

De Odio & inimicitia proximi.

SECTIO I.

Quid, quotuplex, & quantum peccatum odium proximi?

SUMMARIUM.

1. Quid odium proximi? aliud est inimicitiz: aliud abominatiōis, ipsius persona, aliud abominatiōis qualitatis proximi.
2. Odium abominatiōis proximi quoad qualitatem, est quandoque bonum, malum, vel omnino indifferens.
3. Quoad ipsam vero personam proximi semper mortale.
4. Odium inimicitia erga proximum est ex genere suo mortale.
5. Ad hoc autem ut sit mortale, requiritur, ut quis ei velit malum, quod revera ei malum est, aut ex displicentia persona.
6. Dubium: liceatne proximo velle malum, non quatenus ei malum est, vel ut ei malum sit, sed quatenus nobis, vel alteri bonum est, & g. mortem Paris, Pralato &c. ut fiat heres, Pralatus &c.
7. Sententia communis est negativa.
8. Assertiva ait id licere actu simplici.
9. Non autem efficaciter considerare; sed
10. Respondetur cum distinctione.
11. Corollarium de maledictia seu imprecatione.

Odium generaliter dicitur actus, vel motus deliberatus voluntatis, quod malevole ferimur in proximum. Duplex est: abominatiōis, & inimicitia. Odium abominatiōis definitur à S. Thoma 2. 2. q. 34. a. 1. Alienatio, seu aversio voluntatis ab eo, quod affirmatur ut malum, &

& noxium; & haberi potest respectu cuiuslibet rei: respectu hominis rursus duplex est: respectu personæ & qualitatis. *Odiū abominationis ipsius personæ proximi est*, quo ipsam personam secundum se velut malum displicens, indignum infra dilectione, vel amicitiam averfamur, vel abominamur: Et hoc semper mortale, ut mox dicemus. *Odiū abominationis qualitatis proximi, odiū proximi, quoad qualitatem est*: quo ipsam personam proximi secundum se, sed secundum aliquam qualitatem malam ipsius personam averfamur, & abominamur: utpote sceleratus, vel hostis noster est. *Odiū inimitiæ, vel malevolentia*, est actus deliberatus voluntatis, quo proximo, ut malo apprehenso, malum volumus, optamus, vel gaudemus (rectè scilicet oppositum amoris amicitia, quo proximo bonum volumus, & habitum gaudio, & non habitum desiderando) adeoque *odiū inimitiæ oritur ex odio abominationis*. Sit ergo

A S S E R T I O I.

Odiū abominationis proximi quoad personam indifferentem est: Quoad personam semper mortale: odiū inimitiæ est mortale ex genere suo, dummodo proximo quis verum malum velit, quod scilicet, & quatenus proximo malum est, atque ex displicentia, & abominacione personæ. Certum apud omnes. Explicet breviter.

§. I.

Odium abominationis proximi quoad qualitatem
indifferens est.

Silicet de se nec bonum, nec malum, sed vel 2
bonum, vel malum esse potest, vel manere
indifferens. *Omnes. Ratio est:* Quia odium ab-
ominationis proximi quoad qualitatem tantum,
potius est odium ipsius qualitatis, quam ipsius
proximi: atqui non tenemur amare proximum
secundum omnem ejus qualitatem: cum revera
non secundum omnes qualitates sit noster proxi-
mus, vel objectum amoris; ergo tale odium se-
cundum se indifferens est. Bonum ergo, & lici-
tum, imò meritorium est odium proximi quoad
qualitates revera malas, & recta ratione odibiles,
utpote quatenus est peccator, injustus, avarus, ri-
xosus, contumax &c. Et universaliter bonum est
odium peccatorum, quatenus peccatores sunt.
Psal. 118. *Iniquos odio habui.* Psal. 138. *Nonne,
qui oderunt te Domine, oderam: & super inimi-
cos tuos tabescebam? perfecto odio oderam il-
los &c.* eo scilicet sensu, ut dicitur Sapientia 4.
Odio sunt Deo impius, & impietas ejus. Ma-
lum verò est odium abominationis proximi quoad
qualitates simpliciter bonas, & honestas, etsi tibi
contrarias, utpote propter justitiam, zelum, pie-
tatem, virtutem majorem &c. quod proprium
est impiorum, & ex natura sua mortale contra
Charitatem: imò peccatum in Spiritum San-
ctum, si quis odiat in proximo tales qualita-
tes, quatenus sunt dona DEI, vel Spiritus

Sancti; & dicitur fraternæ charitatis invidentia
de qua infra mentio fiet suo loco. Indifferens
niquè manebit odium abominationis proximi
quoad qualitates indifferentes, utpotè quoad
quos defectus naturæ, deformitatem, distortos
res, nimiam sensibilitatem &c. dummodo
contemptus proximi quoad personam, velur
naturæ DEI, vel malevolentia in ipsam personam
jus magnum subesse solet periculum: nam aliq
tales qualitates sunt naturaliter odibiles.

§. II.

Quoad personam semper mortale est peccatum.

§ **R**atio clara: odium abominationis proximi
quoad ipsam personam directè repugnat Charitatis
præcepto, quò tenemur diligere omni
hominem, quatenùs est noster proximus, &
naturæ nostræ consors, nobiscum imago Dei,
pax Gratiæ Dei, & Beatitudinis æternæ: &
proximus quoad personam verè est consors
naturæ, nobiscum imago Dei, capax Gratiæ
Beatitudinis: ergo proximum quoad personam
odisse, averfari vel abominari, & contemneri
tanquam malum displicens indignum nostræ
amore, vel amicitia, semper est gravissimum
peccatum mortale contra præceptum Charitatis
& ipsam divinam bonitatem in proximo participandam,
participandam, æquè ac in nobis, & fortè excellenti
ditatione menti imprimenda; idque seclusò est
omni odio inimicitia, vel malevolentia.

tellige tamen semper de odio plenè deliberato cum advertentia ad malitiam. Nam ob imperfectionem actûs, inadvertentiam, & subitam passionem, &c. à mortali sæpè excusari apud omnes in confesso est.

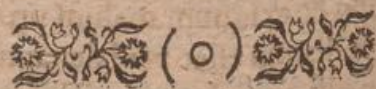
§. III.

Odium inimicitia etiam est mortale ex genere suo.

Certum apud omnes ex verbo Dei. Præter enim præceptum magnum: *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*: quo sine dubio prohibetur sub mortali in materia gravi malum velle proximo; alibi passim damnatur odium, & malevolentia in proximum, maximè apud Evangelistam amoris 1. Joan. 3. *Qui odit fratrem suum, homicida est. Et scitis, quoniam omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem.* Et c. 4. *Si quis dixerit, quoniam diligo DEUM; & fratrem suum oderit, mendax est, &c.* Et ne quis se excuset, quòd signa odii exterius non ostendat, monet rectè Sapiens Prover. 26. *Qui operit odium fraudulentè, revelabitur malitia ejus in concilio.*

Dixi autem: *etiam mortale ex genere suo*: hic enim non tantum excusat imperfectio actûs frequentissimè, ut se indeliberatè, & subito motu proximo malum velis, optes, vel impreceris; verum etiam levitas materiæ excusat à peccato mortali; leve enim & exiguum malum proximo velle, quod reipsa illatum esset veniale tantum, etiam volituu non nisi veniale erit. Econtra tantum malum

malum in corpore, vel anima velle proximo, quod re ipsa illatum esset peccatum mortale, etiam volitum peccatum mortale erit, sive deinde tale malum velimus proximo optando, vel desiderando, ut habeat, sive gaudendo, vel complacendo, quòd habeat. Sicut enim præcepto Charitatis jubemur benè velle proximo & affectu complacentiæ de bono habito congaudendo, & affectu desiderii bonum nondum habitum desiderando; ita prohibemur malè velle proximo tam affectu desiderii malum proximo inferendum optando, quàm affectu complacentiæ, de malo illato, vel habito gaudendo, vel e contra de bono tristando, quod ad invidiam spectat. Gravitas ergo peccati odii, vel inimicitiae in proximum mensuranda est ex qualitate mali ei voliti corporalis vel spiritualis. In corporalibus gravissimum malum est mors corporis, præsertim violenter inferenda: in spiritualibus gravissimum est mors animæ per peccatum mortale, & æternam damnationem, quam proximo deliberatè velle, desiderare, vel gaudere, gravissimum, & ferè diabolicum est odium. Cæterum qui proximo ex odio inimicitiae solum in genere vel in confuso malum vult, non præsumitur velle mala leviter venialiter, sed mala quævis gravia, consequenter peccare mortaliter.

Immodò quis proximo verè malum velit, &c.

HÆc valdè notanda sunt. Ad hoc ergò, ut odium inimicitia, seu malevolentia in proximum malum mortale sit, omninò requiritur, ut quis proximo, inimico v. g. malum velit.

I. *Quod revera ei malum est*: Sicut enim præcepto Charitatis: *Diliges proximum tuum, sicut te ipsum, &c.* tenemur solùm proximo velle vera & salutaria, quatenus proximo bona, & salutaria sunt; ita solùm prohibemur proximo velle vera mala, & quatenus ei mala & nociva sunt. Unde licet proximo cuivis, etiam inimico velle malum, quod ipsi revera non malum, sed bonum est: v. g. minus malum propter majus bonum, malum corporale propter bonum spirituale, &c. sic sanctè & licitè potes alicui etiam inimico tuo desiderare morbum, jacturam bonorum, tribulationem aliquam, &c. quò ejus superbia, insolentia, peccandi licentia compescatur; imò ipsam mortem corporalem, ne diutiùs, vel graviùs Deum offendat, damnationem sibi augeat, atqui ita ipsi non male, sed meliùs sit; sic enim pater vel mater effrenato filio licitè optat mortem, ne longà vitâ graviora peccata committat, graviùsque damnetur: sic licet optare patri seni, infirmoque aut filio, vel aliis miseris bonam mortem, ne in tormentis vivant. Et ita in similibus. Quia hæc, & similia desideria formaliter sunt de bono proximi, non de malo, ait Castro-Pal. tom. I. tr. 6. d. 4. de Charit. p. 1. n. 11.

II. *Et quatenus ei malum est*: Licet enim proximo nocenti, vel inimico desiderare malum, quod reverà ei malum est, non tamen quatenus ei malum est, seu ut ipsi malè sit, sed quatenus tibi, vel alteri, proximo innocenti, vel Reipublicæ maximè bonum est, seu quatenus per illa majora mala impediuntur. Omnes com. The. ma 2. 2. q. 66. a. 2. Sic licet optare mortem inimici, quem scio graviter, & injustè me veritatum, nec aliter liberare me possum; non enim opto mortem inimici, ut ipsi malum, sed ut mihi justè debitum bonum, scilicet liberationem malorum meorum est. Quâ ratione etiam absque læsione Charitatis sui ipsius in gravibus afflictionibus licet sibi ipsi optare mortem, quatenus liberatio nis malorum, adeoque mihi bonum est, ut sub cõ videbimus.

III. *Aut ex displicentia personæ*: Licet enim proximo nocenti, vel inimico desiderare, non velle malum, etiam quatenus ipsi malum, seu ut ipsi malè sit, non tamen ex displicentia, seu vel abominatione ipsius personæ, nec affectu indignitatis in ipsum proximum ob ipsius malum, sed affectu, & zelo justitiæ, honoris Dei, boni communis, &c. & ex abominatione qualitatis, seu vitii talis personæ. Sic licet furi optare furcam, hosti injusto stragem, &c. Quod enim Magister justè potest, & debet inferre, licitè quis potest ei optare. Certè Superior tibi graviter delinquenti gravem, & afflictivam pœnitentiam imponens, vult tibi per hoc malè esse: at non ex displicentia

centia, sed amore potius personæ, salutis, ac boni communis.

IV. Denique universaliter sic licitè abominamur homines malos quoad qualitatem, seu ut mali sunt, ita iisdem, ut mali sunt, seu ad destructionem eorum malitiæ, licitè malum volumus. Patet exemplis Scripturæ, Psal. 53. *Averte mala inimicis meis, & in veritate tua disperde illos.* Pf. 103. *Deficiant peccatores à terra, & iniqui, ita ut non sint.* Quin imò amore & zelo Dei licitum per se est peccatoribus desperatis ex suppositione, quòd non sint convertendi, velle, desiderare, & gaudere ipsam damnationem æternam: quòd quidem beati tutò faciunt, juxta illud Psalmi 57. *Letabitur justus, cùm viderit vindictam, manus suas lavabit in sanguine peccatoris.* Et in via ausus est David Pf. 54. *Veniat mors super illos, & descendant in infernum viventes, quoniam nequitie in habitaculis eorum &c.* Verùm hæc periculosissima sunt in viatore, ne sub colore justitiæ, & justii odii abominationis mali, lateat, vel subrepat verum odium inimicitie, & abominationis ad ipsam personam, verus affectus vindictæ &c. idque maximè respectu inimici. Dictum est hætenus de malo licitè volendo proximo nocenti, vel inimico: At quid de proximo innocente.

Dubium incidens notabile, valdè difficile, & maxime practicum.

Utrum liceat proximo optare, vel desiderare malum, non quatenus ei malum est, seu ut ipsi

ipsi malè sit, absit; sed quatenus nobis, vel alteri bonum est? Exempla, & casus sunt. I. An filius possit licitè optare mortem patris, & deinde gaudere, ut hæreditate tandem fruatur? II. An subditus possit desiderare mortem Prælati, ut Prælatura ipsi succedat, seu ut ab eo Prælatore offensus liberetur? III. An pater, vel mater possit desiderare mortem filii, vel filiabus, ne eos dote vel dotare cogantur? Aut quia filias ob deformitatem nuptui tradere pro libitu non possunt? Specialiter: an Princeps possit desiderare mortem matris viduæ, præsertim novercæ, ut dote & redditus tandem ad cameram communem, & ad necessarios redeant? & ita in similibus tractandum. Intelligendo semper de desiderio, & affectu duplici, & inefficaci: absque omni desiderio efficaci, vel cooperativo ad mortem proximi. Intelligendo de morte naturali via ordinaria ab ipso Deo disponenda, & non injustè ab homine, vel dæmone: alioquin enim illicita esse, certum est.

7 I. Sententia negativa est sanè communis. *DD. de var. Manual. c. I §. n. 10.* dicit, hoc ipsum sententiam omnes: *Toletus, Sylv. Reginaldus, Clavis Regiæ* alii, quos sequitur *Bonacina tom. 2. disp. 6. c. 4. Decal. Præcept. 9. unica punct. 3. propos. 2. 3.* dicens: *secundò sequitur illum graviter peccare, qui grave aliquod malum corporis parentibus exoptat: Exempli gratiâ, cupiendo illis mortem, ut quamprimum in hæreditatem succedat.* Ratio est: quia vita proximi (præsertim

conjuncti) debet præferri cuicumque commo-
do proprio temporali, juxta rectum ordinem cha-
ritatis: ergò optare mortem proximi propter pro-
prium commodum, est peccatum contra Charitatem. *Confirmatur*: si licet optare malum proximo, ut mihi bonum, atque de eo gaudere, consequenter etiam licebit triftari de bono proximi, ut mihi malo apprehenso, v. g. minuendo propriam meam excellentiam: ergò tolletur è medio peccatum invidiæ, quæ communiter definitur: tristitia de alieno bono apprehenso ut sibi malo, quatenus scilicet minuere videtur propriam excellentiam. Sententia omninò probabilis, & sine dubio tutissima, sed in praxi communi nimis dura, & vix amplius practicabilis Confessario: ideoque

II. Probabilis, & tuta satis est opposita sententia affirmativa, licere nimirum affectu simplici optare mortem, aut simile malum proximo in prædictis, & similibus casibus, præcise, ut sibi bonum, & naturaliter, Deo disponente, eventurum. Ita Emanuel Sa. V. *Charitas num. 8.* Azorius tom. 1. lib. 3. c. 12. q. 2. Castr. Pal. supra num. 11. Tamb. lib. 5. Decal. c. 1. §. 3. à num. 32. Consentit Joan. Sanchez. *select. disp. 2. num. 8.* Et probabilem censet Eligius Bassæus in *Floribus*, verb. *Charitas num. 32.* Ratio fundamentalis est: quia actus inefficaces, & veleitates simplices sumunt suam specificationem, seu bonitatem, vel malitiam non ab ipso objecto, quod secundum se nullo modo appetunt, sed à fine vel motivo for-
mali,

8

mali, secundum quod, vel propter quod tendit
in tale objectum: ut si appetas mortem tuam,
tandem à peccato liber Deo fruaris, actum
num facis, non ab objecto, sed à fine intento
in proposito, affectu simplici, & inefficaci deside-
rans, v. g. mortem patris, ut acquirat hære-
tem, præcisè appetit mortem ipsius, vel aliquid
sibi bonum ex fine intento, & nullo modo
malum patris, quin ut tale adhuc efficaciter
test nolle, & simpliciter velle longam vitam pa-
tris, stante illo desiderio inefficaci contrario
gò hoc per se malum, vel illicitum non est.
dem ratione licebit de tali morte gaudere, non
patri mala, sed ut sibi bona, vel boni sui causa
ant è contra de longiori vita patris tristari, non
patri bonâ, sed ut sibi malâ, aut sui commodi
peditivâ.

- III. Neque hinc ullo modo sequitur, posse
talem mortem etiam desiderare efficaciter,
procurare. *Ratio* disparitatis ingens est: quia
inefficax ille desiderii, vel gaudii tendit ad
tempus patris v. g. præcisè ut objectivè proponitur
v. g. per intellectum: intellectus autem præcisè
mortem patris proponere mihi sub præcisi-
tione boni, seu commodi mei, abstrahendo
omni ratione mali, ideóque eo statu nullam
specificationem ab objecto ut malo, sed tantum
à fine, seu motivo formali, propter quod
mortem patris; quod, quia in proposito
non est, nullam actui malitiam adferre potest
nam si proponeretur voluntati mors patris

ipsi mala, jam statim averteretur voluntas, & nollet ea ratione etiam efficaciter: At verò efficaces actus, efficax desiderium vel procuratio mortis paterna tendit in mortem patris ut subjectivè fiendam à parte rei, quæ, quia reverà est mala patri, & filio gravissimè illicita, malitià inabstrahibili, necessariò actui confert suam malitiam, non obstante fine, non malo, vel bono intento: quia malum est ex quolibet defectu; & hic jam fuit ratio sententiæ prioris. Advertis jam sententiam hanc esse probabilem valdè: sed adhuc, ut duriusculam abhorres; ideò mitiùs loquendo & utramque sententiam non nihil conciliando, mihi videtur

IV. Dicendum cum distinctione. Mortem patris v. g. optare propter meum commodum temporale affectu antecedenter & absolutè, volendo nimirum, & optando, ut Deus velit patrem meum mori, quo hæreditate potiar, omninò putò illicitum esse mortaliter, ob rationem primæ sententiæ: quia nimirum assumitur majus malum proximi ut medium ad minus bonum meum, quod directe repugnat ordini Charitatis. Certè talis actus proximè accedit ad actum efficacem. Et si quis ad eum finem etiam oraret Deum pro patris morte, nonne oratio ejus fieret in peccatum? Atque hoc sensu meritò intelligo damnatas ab Innocentio XI. Propositiones istas: 13. *Si cum debita moderatione facias, potes absq; peccato mortali, de vita alicujus tristari, & de illius morte naturali gaudere: illam inefficaci affectu petere & desiderare, non quidem ex displicentia personæ, sed ob ali-*
quod

*quod temporale emolumentum. 14. Licet
absolutò desiderio cupere mortem patris, non
idem ut malum patris, sed ut bonum cupientis,
nimirum ei obventura est pinguis hereditas.*

At verò idipsum optare affectu consequenti
& conditionato: nimirum ex suppositione, quod
si Deus vellet, vel faceret patrem meum mortuum,
quàm id ipsum optarem! quàm de eo gauderem
&c. propter meum commodum! per se illicitum
non est, idque efficaciter probat Ratio sententia
Sententiæ. Et insinuat *Bussaria Capucina* in
cit. meò iudiciò verissimè. Ratio est: quod ob-
jectum hujus actus non est malum: est enim
commodum sequens ex morte, quod est bonum,
conforme rectæ rationi: & ideo mors est ob-
jectum desiderii non absolutè, sed tantum ex sup-
positione, quòd sit dispositum à Deo, quòd non
est desiderare malum proximi, sed supposito, quòd
sit illud habiturus, gaudere de ipso, ut de bono
mei boni. Et in tali casu non anteponitur
commodum temporale proprium vitæ proximi, sed
est uti, quoad desiderium, morte proximi ad com-
modum proprium ex suppositione, quòd à Deo
sit causanda. Atque hisce rursus corrumpit ratio op-
positæ Sententiæ una cum sua confirmatio.
Fateor licere tristari de bono proximi præcisè
prehenso quatenus reverà mihi malum est affectu
simplici, & conditionato, ut modò dictum, non
autem affectu absoluto, & quatenus bonum pro-
ximi est. Unde minimè tolletur è medio peccati
tum invidiæ; invidia enim tristatur de bono pro-

xi mi, non ea præcisa ratione, ut mihi malum falso apprehenditur, affectu aliquo conditionato, aut dependenter à divina voluntate, sed affectu planè absoluto, ac contra divinam voluntatem omnium bonorum dispensatricem tristatur, & non vult, & odit, ac velut ringitur bonum illud inesse proximo, ut apprehensio sibi nocivo seu propriæ excellentiæ diminutivo, ut infra videbimus Sect. 4.

COROLLARIUM.

De Maledicentia.

ODio inimiciæ, seu malevolentia in proximo II tum tanquam actui interno illicito, & peccato cordis, directè respondet maledicentia, seu malorum imprecatio, tanquam actus externus imperatus, & peccatum oris: atque eadem prorsus ratione, qua illicitum, vel licitum est proximo malum velle, etiam illicitum, vel licitum erit proximo maledicere, vel malum imprecari. Nimirum

I. Omnis maledicentia, quâ proximo ex vero odio inimiciæ, seu ex vera maledicentia, & animo, ut eveniat, deliberatè in materia gravi malum quis imprecatur, peccatum mortale est. *Omnis.* Patet ratio ex dictis: quia maledicentia externa sumit suam malitiam à malevolentia interna: atqui proximo ex animo malum velle in materia gravi, mortale est: ergo & idem malum proximo imprecari, mortale est. Excusat autem à mortali: I. Materia levitas, sive imprecatio levis, vel ridiculi mali. II. Imperfectio actûs, inadvertentia, indeliberatio &c. utpote ex subdito motu iracundiæ, terroris, vel passionis vehementis proximo male-

maledicere in quacunque materia, non potest esse plus, quàm veniale. III. Defectus malæ intentionis, seu voluntatis, ut eveniat; nam etiam admittere, & deliberatè proximo maledicere, seu quocunque via quæcunque mala imprecari, non tamen ad id, ut eveniant, sed solùm ad expressionem suæ indignationis, vel doloris de nocumento, vel iniuria accepta, vel solùm ad terrorem alterius, maritus, filiorum subditorum, militum &c. culpam veniale non excedit; neque verum peccatum contra Charitatem, vel iustitiam, sed potius defectus mansuetudinis, & patientiæ est. Ita Navar. c. 17. n. 17. Molina, alii cum Laym. lib. 2. tract. 2. n. 8. denique. IV. Addunt Doctores, item ex consuetudine, vel prava consuetudine, & absque animo, ut eveniant, etiam gravissima quæque mala imprecari proximo, v. g. ut aliquem diabolus auferat, vel discerpat, fulmen percutiat, pestis extinguat, rota frangat &c. absque tamen notabili peccato contumelia, spectatis circumstantiis personarum, utpote si pater filio, dominus servo, æquales, & equali ita imprecetur, non esse mortale ob rationem dictam. Secus esset, si inferior superiori, filio patri &c. ita in faciem imprecetur, & maledicatur tunc enim gravis contumelia contra iustitiam, & pietatem esset. Insuper addit Laym. cit. in 2. n. 8. Eum, qui deliberatè seipsum dæmoni tradidit, quamvis absque animo, ut ita eveniat, non esse excusandum à peccato mortali, ob indignitatem, horrorem, ac perversitatem rei.

II. Econtra quemadmodum odio abominabile

tionis justè, & licitè averfamur, seu abominamur proximum quoad qualitatem malam, quatenus scilicet malus, injustus, & peccator est; ita ob eandem rationem etiam ei malè volumus, non quatenus ei malum, sed quatenus vel ipsimet, vel nobis, vel alteri proximo, vel Republicæ majus bonum, vel majoris mali impeditivum est, ut supra explicavimus. Eadem ratione etiam justè, & licitè ei possumus maledicere, seu malum imprecari, v.g. furi, ut suspendatur, ut supra §. 2. positum est: & sic in cæteris casibus.

SECTIO II.

Ad quid teneatur homo inimico suo?

SUMMARIUM.

12. Quilibet homo sub mortali obligatur inimico suo ad tria
13. I. Non odisse, seu non malum velle. (ubi
14. Quid sit remittere offensam?
15. Quid sit offensam, injuria damnosa, non damnosa,
16. Et quid restitutio, vel satisfactio pro ea?)
17. II. Obligatur ei remittere offensam;
18. Non tamen injuriam; minus damnum illatum,
19. Sed de eis contra eum instituere potest actionem tam injuriarum, quam civilem pro damno illato;
20. Imò per se loquendò etiam criminalem
21. III. Obligatur ei exhibere actus & signa Charitatis,
22. Communia saltem;
23. Nisi Charitas, vel justitia quandoque prudenter aliud suadeat,
24. Aut rationabilis causa excuset.
25. Signa autem specialia per se loquendo non tenemur exhibere inimico
26. Ad dignoscendum, quale peccatum sit negare inimico signa Charitatis communia, inspicienda est intentio interna: & significatio externa.